

U z n e s e n i e

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci navrhovateľky **A. H.**, bývajúcej v T., proti odporcovi **M. H.**, bývajúcemu v K., zastúpenému JUDr. M. M., advokátom v N., **o rozvod manželstva a úpravu výkonu rodičovských práv a povinností k maloletej M. H., narodenej X.**, zastúpenej kolíznym opatrovníkom Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny v T., vedenej na Okresnom súde Topoľčany pod sp.zn. 5 C 44/2008, o dovolaní odporcu proti rozsudku Krajského súdu v Nitre zo 4. júna 2009 sp. zn. 7 Co 84/2009, rozhodol

t a k t o :

Dovolanie odporcu **o d m i e t a** .

Žiaden z účastníkov nemá právo na náhradu trov dovolacieho konania.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Topoľčany (po právoplatnosti rozhodnutia o rozvode manželstva rodičov a o zverení maloletej M. H., narodenej X., do osobnej starostlivosti navrhovateľky na dobu po rozvode manželstva a po následnom zrušení tohto rozhodnutia vo výroku o výživnom a úprave styku) rozsudkom z 30. marca 2009 č.k. 5 C 44/2008-140 uložil odporcovi povinnosť prispievať na výživu maloletej M. mesačne sumou 230,-- EUR do rúk matky od 22. augusta 2008. Zároveň rozhodol o povinnosti otca zaplatiť zročné výživné za dobu od 22. augusta 2008 do 31. marca 2009 v sume 947,74 EUR do troch dní od právoplatnosti rozsudku. O styku otca s maloletou rozhodol tak, že ho ponechal neobmedzený. Účastníkom náhradu trov konania nepriznal. Rozhodnutie vo veci samej odôvodnil v zmysle ustanovení § 24 ods. 1 a 4 a § 62 ods. 1 až 5 Zákona o rodine. Uviedol, že manželstvo účastníkov bolo rozvedené a dieťa bolo zverené do osobnej starostlivosti navrhovateľky rozsudkom zo 7. júla 2008 č.k. 5 C 44/2008-30, a po zrušení rozsudku vo

výroku o výživnom a o styku v prvom odvolacom konaní rozhodoval nanovo. Pri hodnotení možností, schopností a majetkových pomerov navrhovateľky ako matky konštatoval, že matka pracuje ako kuchárka a mesačne zarába 8 615,-- Sk (285,96 EUR). Spolu s dcérou býva v byte u svojej matky, kde na domácnosť prispieva 99,58 EUR, platí tiež poplatok za ZRPŠ 33,19 EUR; otec jej platí výživné na dieťa v sume 100,-- EUR mesačne. Je nemajetná, dcére platí za predškolské zariadenie poplatok 30,-- EUR mesačne, za krúžok angličtiny a tanečný krúžok 33,-- EUR mesačne. Otec odišiel v máji 2006 pracovať do N., kde za rok 2007 v priemere mesačne zarobil 20 000,-- NOK (n. k.) brutto, pričom zo zárobku tvoria 38 % dane, a teda mu zostane 13 033,-- NOK. Mesačne platí nájomné za byt v sume 3 000,-- NOK. Dňa 27. júla 2008 sa mu narodil syn S.. Zobral si aj úver v sume 50 000,-- NOK s minimálnou splátkou 1 450,-- NOK. Navyše spláca aj úver čerpaný za trvania manželstva v sume 3 100,-- Sk (120,90 EUR) mesačne. Okrem toho platí leasing na osobný automobil patriaci do bezpodielového spoluvlastníctva manželov vo výške 6 150,-- Sk (204,-- EUR) mesačne. Odporca v N. býva s nezamestnanou družkou a jej synom E., ktorí sú odkázaní na jeho výživu. Jeho družka nepoberá žiadne dávky ani v N. a ani na Slovensku. S navrhovateľkou mali počas manželstva "debety" – navrhovateľka v sume 12 000,-- Sk, ktorý splatil odporca, a odporca v sume 36 000,-- Sk, z čoho je neuhradený zostatok 34 948,-- Sk (1 160,-- EUR), pričom spláca mesačné úroky po 502,-- Sk. Odporca uvádzal, že má motorové vozidlo zn. M., ktoré je na Slovensku, a okrem výdavkov na splácanie úverov má náklady na telefón a internet, na elektrinu 1 700,-- NOK, potraviny 5 000,-- NOK a dopravu 1 300,-- NOK. Súd prvého stupňa konštatoval, že zhruba štvrtina príjmu odporcu by mala pripadnúť na výživu dvoch maloletých detí. Z tejto sumy by na maloletú M. mohol prispievať primerane jeho zárobkovým možnostiam s prihliadnutím na vek a potreby dieťaťa 230,-- EUR mesačne. Čo sa týka žiadosti odporcu, aby súd zaviazal navrhovateľku informovať otca o zdravotnom stave dieťaťa, súd takúto povinnosť navrhovateľke neuložil; nemal ničím za preukázané, že by mu matka neumožnila informovať sa o dieťati, resp. že by mu bránila v jeho vzťahu s dieťaťom a že ho neinformovala o zdravotnom stave dieťaťa ako aj o ostatných skutočnostiach. Keďže odporca sa dlhodobo zdržuje v zahraničí a nemôže presne uviesť, kedy sa bude môcť dostaviť na stretnutie s dieťaťom, súd tento styk ponechal neobmedzený. O trovách konania rozhodol podľa ustanovenia § 144 veta prvá O.s.p.

Na odvolanie odporcu Krajský súd v Nitre rozsudkom zo 4. júna 2009 sp. zn. 7 Co 84/2009 rozsudok súdu prvého stupňa v napadnutej časti výroku o výživnom zmenil tak, že odporcovi uložil povinnosť prispievať na výživu maloletej M. H. mesačne po 230,-- EUR

od právoplatnosti rozsudku o rozvode manželstva dňa 22. augusta 2008 vždy do 15. dňa príslušného mesiaca vopred tak, že sumu 130,-- EUR bude platiť do rúk navrhovateľky a sumu 100,-- EUR bude poukazovať na osobný účet maloletej M., ktorý v jej prospech je povinná zriadiť navrhovateľka do troch dní od právoplatnosti rozsudku a v tej istej lehote je povinná odporcovi oznámiť číslo účtu a peňažný ústav, v ktorom bol účet zriadený. Zročné výživné za dobu od 22. augusta 2008 do 31. mája 2009 v sume 1 377,22 EUR zaviazal odporcu zaplatiť tak, že 445,97 EUR je povinný zaplatiť v splátkach po 50,-- EUR mesačne spolu s bežným výživným počnúc právoplatnosťou rozsudku do rúk navrhovateľky pod hrozbou straty výhody splátok a 932,25 EUR je povinný poukázať do 1. októbra 2009 na osobitný účet maloletej M., ktorý v jej prospech zriadi navrhovateľka. Účastníkom nepriznal právo na náhradu trov konania. Svoje rozhodnutie odôvodnil tým, že vychádzajúc zo skutkového stavu popísaného súdom prvého stupňa v odôvodnení napadnutého rozsudku, na ktorý v podrobnostiach odkázal, dospel k záveru, že pomery otca umožňujú určiť jeho vyživovaciu povinnosť v sume, o akej rozhodol súd prvého stupňa, a to aj pri odporcom deklarovaných nutných životných nákladoch bez toho, aby tým došlo k ohrozeniu jeho výživy ako aj výživy na neho zo zákona odkázaných osôb. Okrem toho odvolací súd v odôvodnení rozsudku uviedol, že pokiaľ odporca o.i. poukazoval na to, že platí úvery čerpané spolu s navrhovateľkou za trvania manželstva a že pre nedostatok peňazí leasingové splátky na motorové vozidlo musia splácať jeho rodičia, tak v súvislosti s leasingovými splátkami išlo o novú skutočnosť odporcom uvádzanú, keď pred prvostupňovým súdom tvrdil, že tieto splátky platí priamo on. Rodičia maloletej majú v súčasnosti bezpodielové spoluvlastníctvo manželov vyporiadané na základe písomnej dohody z 22. apríla 2009, pričom podľa tejto dohody odporcovi pripadlo právo na odkúpenie osobného motorového vozidla (predmetu leasingu) a odporca na seba prebral záväzok splácať úvery s neplatenými zostatkami 1 832,-- EUR a 1 160,07 EUR S. S, a.s. Z titulu vyporiadania bezpodielového spoluvlastníctva manželov si účastníci navzájom nič nevyplácajú. “Úvery, ktorých splácanie odporca prebral, podľa tvrdenia navrhovateľky čerpali na opravu domu, ktorého vlastníkmi sú jeho rodičia. Odporca toto jej tvrdenie v podstate nepopieral, čo nasvedčuje tomu, že uznáva, že prostriedkami z úveru došlo k zhodnoteniu majetku jeho rodiny a že by si to mali vzájomne finančne vysporiadať tak, aby na to odporca, majúci vyživovacie povinnosti voči maloletým deťom, nedoplácal“. Odvolací súd však s ohľadom na výšku výživného 230,-- EUR aplikoval ustanovenie § 63 ods. 3 Zákona o rodine. O podmienkach splatnosti zročného výživného rozhodol podľa § 160 ods. 1 veta za bodkočiarkou, ods. 2 O.s.p. a o trovách konania rozhodol podľa § 224 ods. 1 O.s.p. a § 144 veta prvá O.s.p.

Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podal dovolanie odporca. Žiadal, aby dovolací súd rozsudok odvolacieho súdu v zmysle ustanovenia § 241 ods. 2 písm. a/ O.s.p. z dôvodu uvedeného v § 237 písm. f/ O.s.p. zrušil a vrátil vec odvolaciemu súdu na ďalšie konanie. Odvolaciemu súdu vytkol, že odporcu ani právneho zástupcu neoboznámil so skutočnosťou, že navrhovateľka podala písomné vyjadrenie k odvolaniu, ani so skutočnosťami v ňom uvedenými, hoci ich považoval za dôležité pre rozhodnutie vo veci samej (určenie výšky výživného) nakoľko sa na ne v odôvodnení napadnutého rozsudku odvoláva. Týmto postupom dovolací súd odporcovi odňal možnosť konať pred súdom, pretože odporca nemohol uplatniť svoju procesnú obranu a nemohol sa vyjadriť k dôkazným prostriedkom, nakoľko nebol súdom oboznámený s jeho existenciou ani obsahom a o týchto sa dozvedel až následne z písomného vyhotovenia napadnutého rozsudku. Ide o tvrdenia navrhovateľky, resp. odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu v súvislosti s platením leasingových splátok a použitím prostriedkov z úverov čerpaných počas trvania manželstva účastníkov, ktorú časť odôvodnenia rozsudku v dovolaní odcitoval (ide o časť odôvodnenia rozsudku odvolacieho súdu uvedeného v úvodzovkách vyššie v odôvodnení tohto rozhodnutia – pozn. dovolacieho súdu). Tieto tvrdenia navrhovateľky sú nepravdivé a na preukázanie ich nepravdivosti by odporca navrhol vykonať dôkaz výsluchom svedkov – svojich rodičov, ako aj iných osôb.

Navrhovateľka vo vyjadrení k dovolaniu, s odkazom na odôvodnenie napadnutého rozsudku, v ktorom je (o.i.) uvedené : “... dovolací súd viazaný dôvodmi odvolania otca a viazaný skutkovým stavom zisteným súdom prvého stupňa prejednal vec na odvolacom pojednávaní podľa § 214 ods. 1, 2 OSP zák. č. 99/1963 Zb. v znení neskorších predpisov a po prejednaní veci dospel k záveru, že rozhodnutie súdu prvého stupňa je čo do určenej výšky výživného správne a odvolanie v základe nie je opodstatnené“ navrhla dovolanie zamietnuť.

Kolízny opatrovník dieťaťa sa k dovolaniu nevyjadril.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podal včas účastník konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) skúmal najskôr, či tento opravný prostriedok smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému ho zákon pripúšťa.

Dovoláním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa (§ 236 ods. 1 O.s.p.).

V prejednávanej veci odvolací súd rozhodol rozsudkom. V zmysle ustanovenia § 238 O.s.p. platí, že ak dovolanie smeruje proti rozhodnutiu vydanému v tejto procesnej forme, je prípustné, ak je ním napadnutý zmeňujúci rozsudok (§ 238 ods. 1 O.s.p.) alebo rozsudok, v ktorom sa odvolací súd odchýlil od právneho názoru dovolacieho súdu vysloveného v tejto veci (§ 238 ods. 2 O.s.p.), alebo rozsudok potvrdzujúci rozsudok súdu prvého stupňa, ak odvolací súd v jeho výroku vyslovil, že je dovolanie prípustné, pretože po právnej stránke ide o rozhodnutie zásadného významu, alebo ak ide o potvrdenie rozsudku súdu prvého stupňa, ktorým súd prvého stupňa vo výroku vyslovil neplatnosť zmluvnej podmienky podľa § 153 ods. 3 a 4 (§ 238 ods. 3 O.s.p.).

Podľa § 238 ods. 4 O.s.p. dovolanie nie je prípustné vo veciach upravených Zákonom o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov okrem rozsudku o obmedzení alebo pozbavení rodičovských práv a povinností, alebo o pozastavení ich výkonu, o priznaní rodičovských práv a povinností maloletému rodičovi dieťaťa, o určení rodičovstva, o zapretí rodičovstva alebo o osvojení.

Nakoľko je v prejednávanej veci dovolaním napadnutý rozsudok odvolacieho súdu, ktorý síce vykazuje znaky rozsudku v zmysle ustanovenia § 238 ods. 1 O.s.p., súčasne však ide o rozhodnutie vo veci upravenej Zákonom o rodine (výživné), v ktorej ustanovenie § 238 ods. 4 O.s.p. dovolanie výslovne nepripúšťa, je nepochybné, že prípustnosť dovolania odporcu z § 238 O.s.p. nemožno vyvodiť.

Vzhľadom na zákonnú povinnosť skúmať vždy, či napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu nebolo vydané v konaní postihnutom niektorou z procesných väd uvedených v § 237 O.s.p. (§ 242 ods. 1 veta druhá O.s.p.), dovolací súd sa ďalej zaoberal otázkou, či konanie nie je postihnuté niektorou z väd vymenovaných v § 237 písm. a/ až g/ O.s.p., pričom nezistil existenciu žiadnej podmienky prípustnosti dovolania uvedenej v tomto zákonnom ustanovení. Nezistil ani podmienky prípustnosti dovolania podľa § 237 písm. f/ O.s.p., na ktorú poukazoval dovolateľ. Odporca tvrdí, že postupom odvolacieho súd mu bola odňatá možnosť konať pred súdom, pretože ako účastník konania nemohol uplatniť svoju procesnú obranu a nemohol sa vyjadriť k vyjadreniu navrhovateľky k jeho odvolaniu, ako k dôkaznému

prostriedku, z ktorého vychádzal pri odôvodnení napadnutého rozsudku odvolací súd, keďže s existenciou tohto vyjadrenia a jeho obsahom nebol oboznámený najneskôr na pojednávaní pred odvolacím súdom, ale dozvedel sa o ňom až z písomného vyhotovenia rozsudku odvolacieho súdu.

Dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ak účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom (§ 237 písm. f/ O.s.p.).

Odňatím možnosti konať pred súdom v zmysle posledne citovaného ustanovenia O.s.p. sa rozumie postup súdu, ktorým účastníkovi odňal možnosť realizovať procesné práva, ktoré mu dáva Občiansky súdny poriadok. V zmysle § 18 O.s.p. majú účastníci v občianskom súdnom konaní rovnaké postavenie a súd je povinný zabezpečiť im rovnaké možnosti na uplatnenie ich práv [napr. právo vykonávať procesné úkony vo formách stanovených zákonom (§ 41 O.s.p.), nazerat' do spisu a robiť si z neho výpisy (§ 44 O.s.p.), právo byť predvolaný na súdne pojednávanie (§ 115 O.s.p.), vyjadriť sa k návrhom na dôkazy a k všetkým dôkazom, ktoré sa vykonali (§ 123 O.s.p.), na to, aby im bol rozsudok doručený do vlastných rúk (§ 158 ods. 2 O.s.p.)]. Zo spisu nevyplýva, že by súdy v prejednávanej veci v prípade odporcu nerešpektovali niektoré z týchto práv. Vyššie v odôvodnení tohto rozhodnutia uvedené tvrdenie odporcu, o ktoré, aj s poukazom na rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky I. ÚS 75/96, I. ÚS 49/2001 a rozsudky Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2 Cdo 6/98 a 5 Cdo 88/99, opiera prípustnosť dovolania podľa § 237 písm. f/ O.s.p. nemožno v danom prípade považovať za odňatie možnosti účastníkovi konať pred súdom. Ako totiž vyplýva z obsahu zápisnice o pojednávaní pred odvolacím súdom zo 4. júna 2009 (č.l. 165 až 167 spisu), po podaní správy o doterajšom priebehu konania predsedníčkou senátu v zmysle § 215 O.s.p. a po vyjadrení sa k veci splnomocneným zástupcom odporcu, navrhovateľka, v rámci svojho prednesu, poukázala na obsah písomného vyjadrenia k odvolaniu. Pritom splnomocnený zástupca odporcu nenamietal, že mu písomné vyjadrenie navrhovateľky k odvolaniu nebolo doručené (čo skutočne nebolo), ani že jeho obsah nepozná. Uvedené skutočnosti tak spochybňuje tvrdenie odporcu v dovolaní, že o existencii samotného vyjadrenia navrhovateľky sa dozvedel až z písomného vyhotovenia rozsudku odvolacieho súdu. Pre posúdenie otázky, či nedoručením tohto písomného vyjadrenia k odvolaniu odporcovi, bola alebo nebola odporcovi postupom súdu odňatá možnosť konať pred súdom je však rozhodujúci fakt, či predmetné vyjadrenie bolo dôkazným prostriedkom a či malo vplyv na rozhodnutie odvolacieho súdu. V tejto súvislosti treba

uviesť, že zatiaľ, čo ustanovenie § 209a ods. 1 O.s.p. výslovne ukladá súdu prvého stupňa v stanovených prípadoch bezodkladne doručiť odvolanie ostatným účastníkom a ak odvolanie smeruje proti rozhodnutiu vo veci samej, vyzvať súčasne účastníkov, aby sa k odvolaniu vyjadrili, zákon v žiadnom ustanovení súdu neukladá, aby podané vyjadrenie k odvolaniu doručil ostatným účastníkom (vedľajším účastníkom). Rovnopisy vyjadrení sa preto založia do spisu; nič však súdu prvého stupňa nebráni, aby doručil rovnopisy vyjadrenia k odvolaniu dotknutým subjektom v prípadoch, v ktorých to považuje z hľadiska ďalšieho priebehu konania za vhodné a účelné. Tak by sa malo stať predovšetkým vtedy, keď by obsahom vyjadrenia k odvolaniu boli skutočnosti majúce podstatný vplyv na zmenu skutkového stavu zisteného súdom prvého stupňa, ktorým je inak podľa § 213 ods. 1 O.s.p. odvolací súd viazaný. Pokiaľ o takéto skutočnosti nejde a v konečnom dôsledku nedoručené vyjadrenie k odvolaniu odvolateľovi nemalo za následok prekvapujúce rozhodnutie odvolacieho súdu, nedoručením vyjadrenia účastníka konania druhému účastníkovi konania nedochádza k porušeniu práva na spravodlivý proces. Je teda výhradne vecou súdu, aby uvážil, či písomné vyjadrenie obsahuje také relevantné skutočnosti, ktoré si vyžadujú (majúc na zreteli dodržanie stavu rovnosti účastníkov) reakciu procesnej protistrany, a to v záujme zamedzenia spustenia neobmedzeného procesu hromadenia vyjadrenia na vyjadrenie.

S poukazom na vyššie uvedené to potom v prejednávanej veci znamená, že pokiaľ aj odvolací súd v odôvodnení svojho rozhodnutia v súvislosti s leasingovými splátkami a splácaním úverov čerpaných účastníkmi konania za trvania ich manželstva spomenul vyjadrenie navrhovateľky k odvolaniu odporcu, z kontextu napadnutého rozhodnutia, ktorého odôvodnenie zodpovedá ustanoveniu § 157 ods. 2 O.s.p., ale ani celkovo z priebehu konania pred odvolacím súdom nemožno vyvodiť, že by odvolací súd predmetné vyjadrenie vôbec hodnotil ako dôkaz, ktorý by ovplyvnil jeho rozhodnutie. Podľa názoru dovolacieho súdu to jednoznačne vyplýva z odôvodnenia rozsudku odvolacieho súdu, v ktorom je, o.i. uvedené, že “Odvolací súd ... viazaný skutkovým stavom zisteným súdom prvého stupňa (§ 213 ods. 1 OSP)... po prejednaní veci dospel k záveru, že rozhodnutie súdu prvého stupňa je čo do výšky výživného vecne správne a odvolanie v základe nie je opodstatnené“, a ďalej, s odkazom na prvostupňovým súdom popísaný skutkový stav, “odvolací súd po prejednaní veci vychádzajúc z vyššie popísaného skutkového stavu dospel k záveru, že pomery otca umožňujú určiť jeho vyživovaciu povinnosť v sume, o akej rozhodol súd prvého stupňa“. Z uvedeného je teda zrejmé, že pre rozhodnutie odvolacieho súdu nebolo podstatné, kto aktuálne spláca leasing a na aký účel boli použité prostriedky z úverov čerpaných účastníkmi

konania počas trvania ich manželstva. Podstatné bolo, že existencia tak leasingových splátok ako aj splátok úverov bola preukázaná v rámci dokazovania pred súdom prvého stupňa, z čoho vychádzal aj odvolací súd, a z tejto skutočnosti (mimo iných) vychádzal súd pri posudzovaní schopností a možností odporcu platiť výživné na maloletú M. v konkrétnej sume. Preto nedoručením odporcovi vyjadrenia navrhovateľky k jeho odvolaniu s tým, že toto vyjadrenie neovplyvnilo rozhodnutie odvolacieho súdu, súd nepostupoval v rozpore so zákonom, a teda postupom, ktorý je v súlade so zákonom nemohol odporcovi odňať možnosť konať pred súdom.

Keďže v danom prípade dovolanie nie je podľa § 238 O.s.p. prípustné, nebola preukázaná existencia dovolateľom namietanej vady konania v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. a neboli zistené (ani tvrdené) iné vady uvedené v § 237 O.s.p., dospel Najvyšší súd Slovenskej republiky k záveru, že dovolanie odporcu je neprípustné, preto ho odmietol (§ 243b ods. 5 O.s.p. v spojení s § 218 ods. 1 písm. c/ O.s.p.).

O náhrade trov dovolacieho konania dovolací súd rozhodol podľa § 146 ods. 1 písm. c/ O.s.p. (s použitím analógie) v spojení s § 243b ods. 5 O.s.p., keď neboli dané dôvody pre použitie § 146 ods. 2 O.s.p.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 25. marca 2010

JUDr. Eva Sakálová, v.r.
predsedníčka senátu

Za správnosť vyhotovenia : Jarmila Uhlířová